

Par riječi o ulozi "subjektivne tehnike" u radu OKCP-a

U okvirima kriminalističke znanosti metaforički rečeno, pod pojmom "subjektivna tehnika" podrazumijeva se kadrovski potencijal policije. Neke od činjenica koje se navode nastavno mogu poslužiti kao putokaz kod kadroviranja djelatnika OKCP-a kao kvalificiranoj i kompetentnoj radnoj snazi. Funkcija djelatnika OKCP-a je rezultat jednog kompleksnog socijalnog, praktičnog i kognitivnog procesa. Njima su povjereni osjetljivi poslovi u bilo kojem segmentu.

OKCP-i svih kategorija obavljaju dio operativnih poslova policije na specifičan način. Oni de facto provode modificirano kriminalističko istraživanje neposredno ili posredno. Riječ je o proceduri (sustavu) sui generis s bogatim kriminalističkim, forenzičnim i pravnim sadržajima. Mnogo je faktora koji uvjetuju tu specifičnost. Nastavno navodimo neke od njih :

- dio informacija iz različitih izvora informacija (materijalnih i personalnih) dobiva se posredno putem različitih komunikacijskih kanala i načina komunikacije. Uz ostalo u vezi s rečenim javljaju se problemi prilikom provjere vjerodostojnosti sadržaja dojave/prijave, osobito kada je riječ o personalnim izvorima informacija. Naime, operativni djelatnici OKCP-a ne mogu koristiti "govor tijela" (kinematički govor) za procjenu vjerodostojnosti dojave /prijave neke osobe. Oni spoznajno stoje mnogo slabije zbog nedostatka

- da bi ti djelatnici mogli ocijeniti i interpretirati informacije iz navedenih izvora moraju imati puno znanja i veliko iskustvo, životno i profesionalno. Oni na temelju svog "background-a" moraju stvarati predodžbe, misaono oblikovati ono što nije neposredno (zorno) doživljeno. Ova "izoliranost" od neposrednog opažanja u radu može uzrokovati "kratke spojeve". Riječ je o posebno neuralgičnom pitanju kada je riječ o dojavama/prijavama fizičkih osoba. Ti djelatnici su u lošoj spoznajnoj poziciji od onih koji upražnjavaju neposredno osjetilno opažanje. Eventualni audio-vizualni "linkovi" mogu ublažiti tu situaciju.

- oni gotovo isključivo rade s aktualiziranim (realiziranim) informacijama. Pri tome oni su dužni provjeriti i ocijeniti put koji je prijedjen da bi se došlo do informacija. Riječ je o vrlo složenoj misaono-radnoj operaciji. Pri tome se ne smiju slijepo pridržavati svojih mentalnih procesa i obrazaca ponašanja, tj. šablonizirati postupanje. Obično je riječ o rutini, lokalizmu, predrasudama i svjetonazoru koji prevladava u području u kojem rade.

Iz naprijed navedenog proizlazi da ovlaštene djelatnici OKCP-a moraju nastupati s argumentima znanja (*cum imperio scientiae*), a ne autoriteta (*cum imperio auctoris*). Od njih se traže posebne verbalne vještine i posebne psihološke i govorničke tehnike. Oni moraju biti polivalentni, a ne monovalentni i sposobni povezati činjenice s kojima raspolažu u nove strukture.

Nadalje djelatnici OKCP-a se svakodnevno susreću s pitanjima za koja im rješenja ne nude zakoni i drugi propisi. Tada na scenu mora stupiti njihova originalnost i kreativnost. Od njih se traži da budu tolerantni i prilagodljivi prema svemu novom, ali ne i servilni.

Oni se moraju potpuno posvetiti izvršenju povjerenih zadataka, da dadu sve od sebe na putu utvrđivanja istine i služenja pravdi. Pri tome treba imati u vidu da primjena propisa nije laka stvar i da zahtijeva izuzetne umne i tjelesne napore. Navedeno imperativno traži, da arhitekture službenih poslova budu adekvatne.

Naprijed navedeno traži da postupak suradnje djelatnika OKCP-a s fizičkim i pravnim osobama bude unificiran. Stalne inovacije na području različitih znanosti, osobito forenzičnih, uvode u operativni rad nove tehnologije otkrivanja i dokazivanja kažnjivih radnji. Njih treba ažurno pratiti i primjenjivati.

Ti djelatnici moraju vladati učinkovitom komunikacijom, osobito kada među sugovornicima postoji minimum suglasnosti u jezičnim konvencijama. To traži prilagođavanje vlastitog vokabulara sugovorniku, što je u pravilu teško provedivo.

Djelatnici OKCP-a moraju dorasti standardima svoje struke, stručnim i deontološkim, etici svoje struke. Stalno moraju voditi računa o specifičnostima stadija kriminalističkih procedura: *ante delictum*, *tempore delicti* i *post delictum*.

Vidimo da se traže djelatnici koji su produktivni i originalni, kreativni i dozirano profesionalno znatiželjni, intelektualno razigrani, otvoreni za nova iskustva, tolerantni i prilagodljivi prema svemu novom, kao i vlastitom i tuđem mišljenju i postupcima. Moraju biti svjesni svojih dobrih i loših strana. Njihove ideje i rezultati rada moraju posjedovati estetske kvalitete i eleganciju jednostavnosti.

Dijapazon poslova djelatnika OKCP-a je fleksibilan i svakim danom sve veći. Oni moraju dobro poznavati hodogram općeg modela istraživanja pojedinih kažnjivih radnji. U osnovi je riječ o dobivanju odgovora na 9 tzv. "zlatnih" pitanja kriminalističke znanosti, ocjeni različitih okolnosti, stanja, uvjeta u kojima se nešto zbiva, kategoriji radnji prikupljanja obavijesti iz svih dostupnih potencijalnih izvora informacija (materijalnih i personalnih), analizi tijekom provedenog istraživanja kroz prizmu kompozicije predviđene pravilima kriminalističke znanosti i pozitivnim propisima itd.

Obzirom da djelatnici OKCP-a služe pravdi i interesima društva i pojedinaca propise moraju primjenjivati stručno i razborito, te pravodobno. Pri tome moraju poštovati ljudska prava i slobode do granica koje propisi traže. Oni ne smiju biti bliže poretku nego čovjeku, bliže vlasti nego pravdi i bliži državi nego društvu. Ti djelatnici djeluju u kompliciranom tehnološkom društvu i bave se sve mobilnijom populacijom, uz bogatstvo informacija u okviru suvremenog kriminaliteta i brojnih životnih situacija.

Opasna klopka je nedostatak logičnosti, svrsishodnosti i organiziranosti u radu, kao i rutinsko obavljanje poslova s manjim stupnjem analitičke procjene. Ti djelatnici moraju donositi ispravne meritorne odluke, uz procjenu situacije i kriminalističkog kombiniranja, kao sposobnosti povezivanja dijelova u logičku cjelinu.

Ti djelatnici, također moraju stalno voditi računa o okolnostima koje uvjetuju prihvatljivost dokaza na sudu. Za uspješan rad djelatnika OKCP-a traži se adekvatno klasificiranje zadataka uz određivanje prioriteta. Oni ne mogu shvatiti Svijet samo kroz činjenice, jer istina nije u činjenicama, nego u njihovoj uzročno posljedičnoj vezi s nekim događajem i njihovom interpretacijom. Rad navedenih djelatnika ne smije biti nepraktičan i neprofesionalan.

Delikti koje istražuju djelatnici OKCP-a često su vrlo složeni i nužno uključuju pluralitet ciljeva i niz raznovrsnih postupaka, često paralelnih. Pri tome su ti djelatnici koji puta prepušteni svojoj intuiciji i brzom spoznaji.

Iz naprijed navedenog proizlazi da je OKCP dinamična organizacijska struktura unutar policije, u kojoj radna mjesta moraju biti detaljno opisana s gledišta stručnosti i obrazovanosti, a ne s gledišta liste dužnosti i položajnog statusa.

Traži se adekvatna operativnost u neposrednom radu djelatnika u smislu brzine, točnosti i učinkovitosti radi ostvarenja postavljenih ciljeva. Opasno je kada operativnim rukovoditeljima nedostaju vizija i učinkovite vještine rukovođenja koje su potrebne za timski rad, povećanje morala, povećanje učinkovitosti i poticanje inicijative.

U obrazovnom procesu djelatnika OKCP-a mora biti uspostavljena ravnoteža između edukacije i obuke. Ti djelatnici moraju komunicirati pošteno, jasno i odlučno. Stalno moraju imati u vidu da je komunikacija transfer informacija, namjera, shvaćanja i sl.

U službenim dokumentima činjenice se moraju adekvatno opisati riječima tako da onaj tko čita dokument može stvoriti predodžbu o tome što se opisuje. Iz naprijed navedenog proizlazi da u radu djelatnika OKCP-a mora biti prisutna kumulacija znanja.

Na kraju u vezi s navedenim, treba imati u vidu da je u tijeku buran kvantitativan i kvalitativan porast svih vrsta kriminaliteta (uzimajući u obzir tzv. "tamnu brojku"). Njihov dijapazon je svakim danom sve veći. Mijenjaju se tendencije njihovog razvoja, pojavni oblici i organizacijske forme. Slika kriminaliteta se stalno mijenja u njezinoj strukturi i dinamici. Internacionalizacija i globalizacija uzimaju maha. Kriminalitet sve manje poznaje državne granice. Kriminalci postaju plastični tj. vrlo brzo se prilagođavaju novonastalim promjenama u radu policije. Rečeno zahtijeva stalno prestrukturiranje OKCP-a, ali i policije u skladu s tempom promjena u oblasti kriminaliteta.

Na kraju postavlja se pitanje: Da li zakoni i podzakonski akti omogućavaju adekvatan rad OKCP-a ?

Zagreb, 12.02. 2016.

prof. dr. sc. Duško Modly